

DECIZIE Nr. 40/2018 din 4 iunie 2018
EMITENT: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU
DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 603 din 16 iulie 2018

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 40
din 4 iunie 2018

Dosar nr. 514/1/2018

Gabriela Elena Bogasiu - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație
și Justiție - președintele completului

Lavinia Curelea - președintele delegat al Secției I civile

Rodica Dorin - pentru președintele Secției a II-a civile

Ionel Barbă - președintele Secției de contencios
administrativ și fiscal

Bianca Elena Țăndărescu - judecător la Secția I civilă

Viorica Cosma - judecător la Secția I civilă

Rodica Susanu - judecător la Secția I civilă

Nina Ecaterina Grigoraș - judecător la Secția I civilă

Eugenia Pușcașiu - judecător la Secția I civilă

Mirela Polițeanu - judecător la Secția a II-a civilă

George-Bogdan Florescu - judecător la Secția a II-a civilă

Marian Budă - judecător la Secția a II-a civilă

Paulina Lucia Brehar - judecător la Secția a II-a civilă

Minodora Condoiu - judecător la Secția a II-a civilă

Daniel Gheorghe Severin - judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Eugenia Marin - judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Emilia Claudia Vișoiu - judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Farmathy Gheza Attila - judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Viorica Trestianu - judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost constituit conform dispozițiilor

art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul Î.C.C.J.).

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă domnul Aurel Segărceanu, magistrat-asistent desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul Î.C.C.J.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în Dosarul nr. 2.041/3/2017, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile referitoare la următoarea chestiune de drept:

"Interpretarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, cu modificările ulterioare, în sensul de a se stabili dacă persoanele vizate de aceste texte legale trebuie să aibă calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular al României pentru o perioadă de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior sau doar pe perioada celor cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate".

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, care, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, a fost comunicat părților, dintre care numai apelanții-reclamanți și-au exprimat punctul de vedere; se arată, de asemenea, că la dosar au fost atașate răspunsul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în sensul că nu s-a verificat și nu se verifică, în prezent, practică judiciară în vederea promovării unui recurs în interesul legii referitor la problema de drept care formează obiectul sesizării, precum și răspunsurile instanțelor naționale.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, prin Încheierea din 19 februarie 2018, pronunțată în Dosarul nr. 2.041/3/2017, a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile prin care să se dea o rezolvare de principiu cu privire la următoarea chestiune de drept:

"Interpretarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, cu modificările ulterioare, în sensul de a se stabili dacă persoanele vizate de aceste texte legale trebuie să aibă calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular al României pentru o perioadă de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior sau doar pe perioada celor cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate".

II. Expunerea succintă a procesului. Obiectul investirii instanței care a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile. Stadiul procesual în care se află pricina

A. Hotărârea instanței de fond

2. Prin cererea înregistrată pe rolul Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, la data de 3 iunie 2016, reclamantii persoane fizice l-au chemat în judecată pe pârâțul Ministerul Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri, solicitând să se constate că îndeplinesc condițiile pentru a beneficia de pensie de serviciu de la data intrării în vigoare a Legii nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, cu modificările ulterioare (Legea nr. 216/2015), și să fie obligat pârâțul la eliberarea adevierințelor-tip în vederea obținerii pensiei de serviciu pentru fiecare reclamant în parte.

3. Prin Sentința nr. 3.902 din 7 decembrie 2016, Curtea de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a admis excepția necompetenței funcționale și a declinat cauza în favoarea Tribunalului București - Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, cauza fiind înregistrată pe rolul acestei instanțe la data de 23 ianuarie 2017, cu nr. 2.041/3/2017.

4. Prin Sentința nr. 3.032 din 26 aprilie 2017, Tribunalul București - Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale a respins cererea de chemare în judecată, ca neîntemeiată.

5. Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că reclamantii au avut, pe perioada misiunilor în străinătate, funcții diplomatice de secretar economic, respectiv de consilier economic, deci au deținut calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României - conform art. 2 lit. d) din Legea nr. 269/2003 privind Statutul Corpului diplomatic și consular al României, cu modificările ulterioare (Legea nr. 269/2003), iar în restul perioadelor lucrate în țară au avut funcții publice (consilier II/I, consilier cat. A clasa I).

6. Prin urmare, reclamantii nu au, în calitate de membri ai Corpului diplomatic și consular al României, o vechime de cel puțin 15 ani și deci nu au dreptul la pensia specială prevăzută de Legea nr. 216/2015.

7. Instanța de fond a apreciat că nu pot fi valorificate criticile aduse normelor legale incidente, cum ar fi aceea că Legea nr. 216/2015 realizează o discriminare între personalul diplomatic al Ministerului Afacerilor Externe, căruia nu îi cere condiția de 4 ani în misiuni diplomatice, și personalul diplomatic din cadrul Ministerului Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri, căruia îi pretinde aceeași condiție. O soluție legislativă nu poate fi înlăturată pe motiv că este inechitabilă, ci ea va fi aplicată întocmai, în litera sa clară, orice drept putând fi recunoscut numai în măsura în care statul consimte să îl acorde, conform legii pe care el a adoptat-o. Pentru aceasta, legiuitorul are deplină competență, conform propriilor opțiuni de politică juridică, ce nu pot fi cenzurate, cel puțin în sistemul de drept român, decât de Curtea Constituțională (contenciosul administrativ în cazul legislației subsecvente) ori pentru incompatibilitate cu legislația internațională sau europeană în materia drepturilor omului, în condițiile art. 20 alin. (2) sau art. 148 alin. (2) din Constituție.

B. Calea de atac exercitată împotriva hotărârii instanței de fond

8. Împotriva acestei sentințe au formulat apel reclamantii, solicitând schimbarea în tot a soluției, în sensul admiterii cererii de chemare în judecată, astfel cum a fost formulată.

9. În motivarea căii de atac apelanții au arătat că îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 3 alin. (3) din Legea nr. 216/2015 pentru a beneficia de pensie de serviciu, fiind nelegală condiția vechimii de 15 ani ca membri ai Corpului diplomatic și consular în cadrul Departamentului de Comerț Exterior, impusă suplimentar de pârât.

10. Apelanții au susținut că mențiunea din cuprinsul textului legal "membrii Corpului diplomatic și consular al României" se justifică prin faptul că persoanele provenite din Departamentul de Comerț Exterior au deținut această calitate pe perioada trimerii în misiune cu grade diplomatice și consulare.

11. La termenul de judecată din 19 februarie 2018, din oficiu, Curtea de Apel București - Secția VII-a pentru conflicte de muncă și asigurări sociale a pus în discuție admisibilitatea și necesitatea sesizării instanței supreme, în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să dea o rezolvare de principiu chestiunii de drept menționate în preambul.

III. Dispozițiile legale supuse interpretării

12. Legea nr. 216/2015:

"Art. 3. - (1) De prevederile prezentei legi, în situația îndeplinirii condițiilor impuse de aceasta, beneficiază și membrii Corpului diplomatic și consular al României, cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior din Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, Ministerul Comerțului și Turismului, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Comerțului, Ministerul Afacerilor Externe, Secretariatul General al Guvernului, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Economiei și Finanțelor, Ministerul pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale, Ministerul Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Comerțului și Mediului de Afaceri, Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului, denumit în continuare Departamentul de Comerț Exterior, din care cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate.

.....

(3) De pensia de serviciu prevăzută de prezenta lege, în condițiile prevăzute la alin. (1), beneficiază și persoanele pensionate din Departamentul de Comerț Exterior care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, beneficiază de pensie din sistemul public de pensii."

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

A. În opinia apelanților-reclamanți, persoanele care au lucrat în comerț exterior au fost avute în vedere, ca excepție, încă de la inițierea Legii nr. 216/2015, avizul Consiliului Legislativ cu privire la proiectul acestui act normativ stabilind, la punctul 1, că "propunerea are ca obiect de reglementare acordarea pensiei de serviciu", iar "persoanele beneficiare sunt: a) personalul diplomatic și consular, (...), c) persoanele care desfășoară activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională"; voința legiuitorului nu a fost de a-i exclude, ci, în mod reparatoriu, de a le acorda dreptul la pensie de serviciu.

13. Apelanții au susținut că din interpretarea gramaticală a dispozițiilor art. 3 alin. (3) din Legea nr. 216/2015 rezultă clar că trebuie să aibă o vechime de minimum 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior, din care doar pe o perioadă de minimum 4 ani, în care au fost trimiși în străinătate în misiune permanentă, să aibă grade diplomatice sau consulare.

14. De asemenea, apelanții au arătat că membrii Corpului diplomatic și consular nu puteau fi decât persoanele care îndeplineau condițiile stabilite prin Legea nr. 269/2003, care a intrat în vigoare după anul 2003, când deja apelanții erau pensionari.

15. Mențiunea din cuprinsul textului legal "membrii Corpului diplomatic și consular ai României" se justifică prin faptul că persoanele provenite din Departamentul de Comerț Exterior au deținut această calitate pe perioada trimerii în misiune cu grade diplomatice și consulare, respectiv pe durata celor cel puțin 4 ani în misiuni permanente.

16. Apelanții au invocat și dispozițiile art. 16 din Legea nr. 269/2003, conform cărora gradul diplomatic sau consular deținut se păstrează cu titlu onorific, și prevederile art. 5 lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 954/2015 (Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015), referitoare la perioadele de activitate avute în vedere ca vechime la stabilirea pensiei de serviciu prevăzută de Lege.

B. Potrivit opiniei formulate de intimatul-pârât, persoanele pensionate anterior datei de 21.08.2015, respectiv anterior intrării în vigoare a Legii nr. 216/2015, puteau dobândi calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României conform prevederilor Legii nr. 269/2003, acordarea pensiei de serviciu prevăzute de Legea nr. 216/2015 fiind condiționată de îndeplinirea calității de membru al Corpului diplomatic și consular al

României atât prin dispozițiile art. 3 alin. (1) din respectiva lege, cât și prin coroborarea prevederilor art. 2 lit. H și G din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015.

17. Calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României a personalului angajat la fostul Departament de Comerț Exterior și la alte instituții și ministere se dobândește potrivit art. 2 alin. (1) lit. d) teza a II-a din Legea nr. 269/2003.

18. Din interpretarea normelor legale în vigoare rezultă că persoanele angajate la Ministerul Comerțului, Departamentul de Comerț Exterior sau alte asemenea instituții prevăzute la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 acumulează vechime în activitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României numai în perioada trimiterii în misiune în străinătate cu grade diplomatice sau consulare.

19. Vechimea minimă în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României pentru acordarea drepturilor prevăzute de Legea nr. 216/2015 este stabilită la 15 ani. Pe cale de consecință, perioadele cumulate, petrecute în misiuni în străinătate cu grade diplomatice sau consulare, trebuie să fie de cel puțin 15 ani. Calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României trebuie avută de apelanți pentru o perioadă de cel puțin 15 ani, la orice dată anterioară depunerii cererii de acordare a pensiei de serviciu conform Legii nr. 216/2015.

V. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării

20. Instanța de trimitere a apreciat că sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, astfel:

- cauza se află pe rolul unui complet al Curții de Apel București, care judecă în ultimă instanță;
- de dezlegarea chestiunii de drept depinde soluționarea pe fond a procesului, întrucât modul de interpretare a dispozițiilor legale menționate constituie problema speței, antamând atât obiectul, cât și cauza cererii.

B. Cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării

21. Făcând referire la jurisprudența relevantă a Curții de Apel București, instanța de trimitere a menționat deciziile nr. 5.700 din 21 noiembrie 2017 și nr. 3.355 din 30 mai 2017, pronunțate de Secția a VII-a pentru conflicte de muncă și asigurări sociale, și Decizia nr. 1.625 din 6 aprilie 2017, pronunțată de Curtea de Apel București Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, arătând că au fost conturate două orientări.

a) Astfel, într-o primă opinie, exprimată în cadrul deciziilor nr. 5.700 din 21 noiembrie 2017 și nr. 3.355 din 30 mai 2017 (Secția a VII-a pentru conflicte de muncă și asigurări sociale) s-a apreciat că, potrivit art. 3 din Legea nr. 216/2015, beneficiarii pensiei de serviciu sunt "membrii Corpului diplomatic și consular al României". Condiția referitoare la vechime urmează celei ce stabilește calitatea, astfel: "cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior (...)". Legiuitorul impune și o a treia condiție, tot cumulativă, ca din cei 15 ani vechime să fie "cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate".

22. Din modalitatea de formulare a textului de lege rezultă că atât condiția vechimii de 15 ani, cât și cea a efectuării unor misiuni permanente diplomatice/consulare timp de minimum 4 ani sunt subsumate calității de membru al Corpului diplomatic și consular al României. Referința legiuitorului la calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României nu este întâmplătoare în cadrul acestui articol, fiind calitatea cu care operează în întregul act normativ (a se vedea art. 4 sau art. 5), nefiind făcută vreo asimilare cu această calitate în cadrul niciunei dispoziții.

23. Prevederile Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 nu contrazic această interpretare; astfel, prevederile art. 5 din aceste norme fac trimitere la "persoanele prevăzute la art. 2", iar art. 2 vorbește în toate subpunctele sale de "membrii Corpului diplomatic și consular al României".
24. De asemenea, lit. H de la art. 2 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 face trimitere la lit. G a aceluiași articol, care privește tot situația membrilor Corpului diplomatic și consular al României cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior. Este evident că prevederea legală nu le poate cere acestor persoane să aibă în prezent calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular al României sau să fi avut grade diplomatice și consulare anterior anului 1990. Este însă necesar pentru ca pensionarii din sistemul public să beneficieze de pensie de serviciu ca activitatea acestora să fi fost încadrată în Departamentul de Comerț Exterior, în înțelesul Legii nr. 216/2015.
25. Această interpretare subzistă și în situația celor pensionați conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2003 privind sistemul de pensionare a membrilor personalului diplomatic și consular, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 595/2003, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2003), acest act normativ fiind abrogat, iar eventualele pensii speciale acordate în temeiul său au fost transformate în pensii de asigurări sociale, intrarea în vigoare a Legii nr. 216/2015 neechivalând cu renașterea pensiilor de serviciu anterior acordate, ci presupunând întrunirea unor condiții cumulative pentru recunoașterea dreptului la pensie specială.
- b) Într-o altă opinie, exprimată în cadrul Deciziei nr. 1.625 din 6 aprilie 2017 (Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal), s-a apreciat că Legea nr. 216/2015 se aplică personalului diplomatic și consular al României, precum și personalului încadrat pe funcții de execuție specifice (care nu au deținut funcții diplomatice) și persoanelor care au avut calitatea de salariați ai Departamentului de Comerț Exterior, în condițiile în care au lucrat cel puțin 4 ani în misiuni diplomatice.
26. Dacă la adoptarea Legii nr. 216/2015 legiuitorul ar fi avut în vedere doar perioada în care aceste persoane au fost trimise în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare și în care au făcut parte din Corpul diplomatic și consular al României, nu s-ar fi raportat atât la perioada trimiterii în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate (de cel puțin 4 ani), cât și la vechimea totală în Departamentul de Comerț Exterior (de cel puțin 15 ani), ci ar fi prevăzut condiția trimiterii în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate pe o perioadă cumulată de cel puțin 15 ani (situație în care vechimea în Departamentul de Comerț Exterior ar fi fost, oricum, cel puțin la fel de mare).
27. Instanța de trimitere nu a formulat un punct de vedere propriu-zis cu privire la chestiunea de drept, ci a realizat o trecere în revistă a mai multor metode de interpretare juridică a dispozițiilor legale în discuție, astfel:
28. Într-o interpretare gramaticală, instanța de trimitere apreciază că dispozițiile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 se referă la "membrii Corpului diplomatic și consular al României", calitate care se dobândește potrivit art. 2 alin. (1) lit. d) teza a II-a din Legea nr. 269/2003 și care trebuie dovedită pentru întreaga vechime de 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior; în plus, legea impune și o a treia condiție: ca din cei 15 ani vechime în Departamentul de Comerț Exterior cel puțin 4 ani să fi fost în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate.
29. Coroborând aceste dispoziții legale, instanța de trimitere concluzionează că persoanele angajate la Ministerul Comerțului, Departamentul de Comerț Exterior sau alte asemenea instituții, prevăzute la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015, acumulează vechime în activitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României numai în perioada trimiterii în misiune în străinătate cu grade diplomatice sau consulare, iar calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României trebuie avută pentru o perioadă de cel puțin 15 ani, la orice dată anterioară depunerii cererii de acordare a

pensiei de serviciu conform Legii nr. 216/2015.

30. De asemenea observă instanța de trimitere, textul legal nu prevede data sau perioada pentru care persoanele trebuiau să aibă calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, situație ce permite a raporta calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular numai la perioada celor 4 ani în misiune permanentă în străinătate cu grade diplomatice și consulare.

31. În interpretarea sistematică, instanța de trimitere face referire la dispozițiile art. 5 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015, care prevăd perioadele de activitate ce constituie vechime la stabilirea pensiei de serviciu prevăzute de lege, observând că legiuitorul a prevăzut distinct perioada în care activitatea a fost desfășurată în Departamentul de Comerț Exterior și perioada, de minimum 4 ani, în care activitatea a fost desfășurată în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare.

32. Apreciază curtea de apel că soluția legiuitorului nu s-ar putea justifica dacă s-ar aprecia că reprezintă vechime la stabilirea pensiei de serviciu prevăzute de lege numai perioada în care activitatea a fost desfășurată în misiune permanentă, singurul caz în care s-ar fi putut deține grad diplomatic sau consular.

33. Or, concluzionează instanța de trimitere, normele trebuie interpretate în sensul de a fi aplicate, iar dispozițiile art. 5 lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 nu ar mai avea aplicabilitate practică pentru că s-ar suprapune cu cazul de la lit. c) a aceluiași articol.

34. Interpretarea literală a dispozițiilor legale ce fac obiectul sesizării a condus instanța de trimitere la concluzia că, aflându-ne în materia pensiilor de serviciu, situație de excepție de la sistemul public de pensii, rezultă că numai membrii Corpului diplomatic și consular al României pot beneficia de pensie de serviciu, iar persoanele provenind din Departamentul de Comerț Exterior trebuie să dovedească că au deținut această calitate, în misiuni permanente cu grade diplomatice și consulare, pe o perioadă de cel puțin 15 ani.

35. Este invocată în acest sens jurisprudența Curții Constituționale referitoare la pensia de serviciu, arătându-se că prin aceasta s-a statuat, de principiu, că pensia de serviciu se acordă unor categorii socioprofesionale supuse unui statut special, respectiv persoanelor care în virtutea profesiei, meseriei, ocupației sau calificării își formează o carieră profesională în acel domeniu de activitate și sunt nevoite să se supună unor exigențe inerente carierei profesionale asumate atât pe plan profesional, cât și personal (Decizia nr. 22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 2 martie 2016), legiuitorul având libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale cuvenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și quantumul lor valoric, în raport cu posibilitățile create prin resursele financiare disponibile, și să le modifice în concordanță cu schimbările ce se produc în resursele economico-financiare ale statului (Decizia nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007, Decizia nr. 680 din 26 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 9 august 2012, Decizia nr. 684 din 15 decembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 23 februarie 2006, Decizia nr. 455 din 30 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 539 din 22 iunie 2006, Decizia nr. 119 din 15 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 252 din 16 aprilie 2007).

36. Pentru interpretarea istorico-teleologică, instanța de trimitere menționează că, prin avizul referitor la propunerea legislativă privind acordarea pensiei de serviciu membrilor personalului diplomatic și consular, Consiliul Legislativ a arătat că persoanele beneficiare sunt și persoanele care desfășoară activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională încadrate în administrațiile centrale din alte ministere, precum și persoanele pensionate din aceste instituții și care beneficiază de pensie pentru limită de vârstă potrivit Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 263/2010), această categorie fiind prevăzută separat de personalul diplomatic și consular.

37. De asemenea se menționează expunerea de motive a Legii nr. 216/2015, arătându-se că aceasta face referire la diplomați și analizează constrângerile specifice la care este

supusă această categorie socioprofesională, fără a se face nicio mențiune cu privire la persoanele care au desfășurat activitate în Departamentul de Comerț Exterior.

38. Referindu-se la dispozițiile legale abrogate prin Legea nr. 216/2015, instanța de trimitere menționează că la art. 9 din lege s-a prevăzut că "La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2013 (...)" care, în cuprinsul art. 1, prevedea că "Membrii Corpului diplomatic și consular al României, cu o vechime neîntreruptă de cel puțin 15 ani în Ministerul Afacerilor Externe, care la data de 31 august 2010 erau pensionari, pot beneficia de o indemnizație diplomatică în cuantum lunar de maximum 3.571 lei." [alin. (1)] și "Indemnizațiile diplomatice prevăzute la alin. (1) se pot acorda pentru un număr maxim de 250 de persoane." [alin. (2)]

39. Acest din urmă text legal nu a vizat, așadar, și categoria persoanelor provenind de la Departamentul de Comerț Exterior, ci numai a membrilor Corpului diplomatic și consular din Ministerul Afacerilor Externe.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

40. La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, următoarele instanțe au formulat puncte de vedere/opinii referitoare la chestiunea de drept supusă dezlegării:

- Curtea de Apel Brașov - Secția civilă, care a apreciat că, în interpretarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015, beneficiază de pensia de serviciu personalul care întrunește cumulativ următoarele condiții: are calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României; a desfășurat activități în cadrul instituțiilor menționate în text minimum 15 ani; din cei 15 ani, are 4 ani efectiv de activitate în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate; are împlinită vârsta de 60 de ani. Aceleași condiții trebuie să le îndeplinească și persoanele pensionate din cadrul Departamentului de Comerț Exterior care, la data intrării în vigoare a legii, beneficiază de pensie din sistemul public de pensii, situație în care pensia se transformă în pensie de serviciu;

- Tribunalul Ilfov a considerat că interpretarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015 trebuie făcută în sensul că cele două condiții de vechime prevăzute de textul de lege indicat sunt cumulative; astfel, pentru a beneficia de acordarea pensiei de serviciu, membrii Corpului diplomatic și consular al României trebuie să dovedească existența acestei calități pentru întreaga vechime de 15 ani în cadrul Departamentului de Comerț Exterior și, cumulativ, să facă dovada unei vechimi de cel puțin 4 ani, din cei 15, realizați în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele sau alte reprezentanțe ale României în străinătate;

- tribunalele Ialomița și Giurgiu au formulat puncte de vedere care coincid cu cel prezentat de instanța de trimitere în cadrul primei opinii jurisprudențiale, exprimată în deciziile nr. 5.700 din 21 noiembrie 2017 și nr. 3.355 din 30 mai 2017 (Secția VII-a pentru conflicte de muncă și asigurări sociale).

VII. Răspunsul Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

41. Prin Adresa nr. 588/C/747/III-5/2018 din 26.03.2018, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil nu se verifică, în prezent, practica judiciară, în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării.

VIII. Raportul asupra chestiunii de drept

42. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, se apreciază că, față de dispozițiile art. 519 din același cod, sunt întrunite condițiile pentru declanșarea mecanismului privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, pe fondul

problemei supuse dezbaterii fiind propusă soluția potrivit căreia, în interpretarea dispozițiilor legale ce fac obiectul sesizării, de prevederile Legii nr. 216/2015 beneficiază și membrii Corpului diplomatic și consular al României care au desfășurat activitate în Departamentul de Comerț Exterior cel puțin 15 ani, din care cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate, fără a fi necesară o vechime de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

43. Examinând sesizarea, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită, constată următoarele:

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării

44. Pentru regularitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, legiuitorul, în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, instituie o serie de condiții de admisibilitate a acestei proceduri, condiții care se impun a fi întrunite în mod cumulativ, respectiv:

- existența unei cauze în curs de judecată;
- judecata cauzei să se afle în ultimă instanță pe rolul tribunalului, al curții de apel sau al Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- ivirea unei chestiuni de drept esențiale, de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei;
- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

45. Primele două condiții de admisibilitate sunt îndeplinite, întrucât Curtea de Apel București, legal investită cu soluționarea unui apel într-un litigiu de asigurări sociale, urmează să pronunțe o hotărâre judecătorească definitivă, potrivit art. 155 din Legea nr. 263/2010 și art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, coroborate cu art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă.

46. Chestiunea de drept este determinantă pentru soluționarea pe fond a cauzei, fiind esențial să se stabilească dacă legea impune sau nu condiția vechimii de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României, pentru ca reclamantul să beneficieze de pensia de serviciu prevăzută de Legea nr. 216/2015.

47. Astfel, în speță, judecând în primă instanță, tribunalul a respins cererea de chemare în judecată, reținând că niciunul dintre reclamantul nu a fost membru al Corpului diplomatic și consular al României cu o vechime de cel puțin 15 ani în această calitate.

48. Prin apelul formulat împotriva sentinței primei instanțe reclamantul au susținut interpretarea potrivit căreia legea nu prevede cerința de a fi avut grade diplomatice sau consulare pe o perioadă de minimum 15 ani, ci doar pe perioada celor cel puțin 4 ani în misiuni permanente la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate.

49. În schimb, prin întâmpinarea formulată în apel, intimatul-pârât a arătat că unul dintre motivele pentru care nu au fost eliberate adeverințele-tip în vederea obținerii pensiei de serviciu este că reclamantul nu au fost membri ai Corpului diplomatic și consular al României cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior, la data pensionării pentru limită de vârstă deținând funcții publice.

50. Atât din jurisprudența indicată de instanța de trimitere, cât și din punctele de vedere ale părților rezultă divergența de interpretare a art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 cu privire

la condiția ca membrii Corpului diplomatic și consular al României să fi avut această calitate pe o perioadă de 15 ani pentru a beneficia de pensia de serviciu.

51. Se constată așadar existența unei chestiuni de drept reale, care privește interpretarea diferită a unui text de lege neclar, ce prezintă o dificultate suficient de mare, în măsură să reclame intervenția instanței supreme în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept și al înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securității raporturilor juridice deduse judecătii.

52. În fine, este îndeplinită și cerința noutății problemei de drept. Legea nr. 216/2015 a intrat în vigoare recent, având prevederi diferite de cele ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2003 (abrogată prin art. 196 din Legea nr. 263/2010). Divergențele de interpretare nu au fost înlăturate și nici nu au făcut obiectul unei jurisprudențe constante a instanțelor, chestiunea de drept nu a fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție și nu face obiectul unui recurs în interesul legii.

B. Cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării

53. Spre deosebire de reglementarea anterioară cuprinsă în art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2003, care prevedea că beneficiază de pensie de serviciu "membrii personalului diplomatic și consular și celelalte persoane care au desfășurat activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională", art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 îi menționează ca beneficiari ai pensiei de serviciu doar pe membrii Corpului diplomatic și consular al României cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior.

54. Aceasta se explică nu prin faptul că legiuitorul ar fi dorit să excludă de la beneficiul pensiei de serviciu persoanele care au desfășurat activitate de comerț exterior, pentru că altfel nu s-ar justifica reglementarea de la art. 3, ci prin aceea că, în baza art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 269/2003, persoanele provenind de la Departamentul de Comerț Exterior au calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular al României pe perioada trimiterii lor în misiune în străinătate cu grade diplomatice sau consulare. Cum art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 impune și condiția ca, din cei cel puțin 15 ani de activitate în Departamentul de Comerț Exterior, cel puțin 4 ani să fie în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate, rezultă că persoanele vizate de norma legală în discuție dobândesc ope legis calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular prin trimiterea lor în misiune în străinătate.

55. Referirea din art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 doar la membrii Corpului diplomatic și consular al României a stat la baza interpretărilor divergente cu privire la perioada în care trebuie deținută calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular pentru a beneficia de pensia de serviciu.

56. Astfel, unele instanțe au apreciat că este necesară o vechime de cel puțin 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, condiție diferită de cea privind vechimea de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior.

57. Această interpretare a legii este greșită, metodele de interpretare dezvoltate în continuare conducând la soluția contrară.

58. În primul rând, utilizând interpretarea gramaticală a textului legal, se constată că cerința vechimii de cel puțin 15 ani se referă la activitatea în Departamentul de Comerț Exterior, fără a se prevedea o anumită vechime în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, situație ce permite a raporta această calitate numai la perioada celor 4 ani în misiune permanentă în străinătate cu grade diplomatice sau consulare.

59. În al doilea rând, printr-o interpretare logică și folosind argumentul că legea trebuie interpretată în sensul de a produce efecte, se poate observa că dacă legiuitorul ar fi intenționat să impună condiția vechimii de cel puțin 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular nu s-ar mai justifica prevederea condiției privind vechimea de cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare în străinătate.

60. În acest sens trebuie remarcat că, potrivit art. 2 alin. (1) și art. 17 alin. (1) și (3) din Legea nr. 269/2003, persoanele provenind de la Departamentul de Comerț Exterior nu pot dobândi calitatea de membri ai Corpului diplomatic și consular decât prin trimiterea lor în misiune în străinătate cu funcții echivalente gradelor diplomatice sau consulare. Or, dacă s-ar interpreta că legea impune condiția vechimii de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, dobândită doar prin trimiterea în misiune în străinătate, apare ca inutilă condiția privind vechimea de cel puțin 4 ani în aceste condiții.

61. În al treilea rând, utilizând metodele de interpretare sistematică și teleologică, intenția legiuitorului poate fi determinată prin analiza dispozițiilor art. 5 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015, care prevăd perioadele de activitate ce constituie vechime la stabilirea pensiei de serviciu, după cum urmează:

- perioadele în care persoanele prevăzute la art. 2 au desfășurat activitate în Departamentul de Comerț Exterior (lit. b);

- perioadele în care persoanele prevăzute la art. 2 lit. G au desfășurat activitate de minimum 4 ani în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare (lit. c).

62. Se poate observa că legiuitorul a prevăzut distinct perioada în care activitatea a fost desfășurată în Departamentul de Comerț Exterior și perioada de minimum 4 ani în care activitatea a fost desfășurată în misiuni permanente în străinătate cu grade diplomatice sau consulare. Soluția legislativă nu s-ar putea justifica dacă s-ar aprecia că reprezintă vechime la stabilirea pensiei de serviciu prevăzute de lege numai perioada în care activitatea a fost desfășurată în misiune permanentă, singurul caz în care s-ar fi putut deține grad diplomatic sau consular.

63. Pe de altă parte, este lipsit de relevanță faptul că, după încheierea misiunii în străinătate și până la data pensionării, persoanele beneficiare au deținut funcții publice de execuție sau contractuale în Departamentul de Comerț Exterior, din moment ce dispozițiile art. 5 lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 prevăd clar că reprezintă vechime la stabilirea pensiei de serviciu și perioada desfășurării activității în Departamentul de Comerț Exterior, iar nu numai cea în care persoanele în cauză au fost membri ai Corpului diplomatic și consular.

64. De altfel, art. 2 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 216/2015 enumeră categoriile de persoane care beneficiază de pensie de serviciu, iar la lit. G se referă la membrii Corpului diplomatic și consular al României cu o vechime de cel puțin 15 ani în Departamentul de Comerț Exterior, din care cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare, la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate, care au împlinit vârsta de 60 de ani, având funcții de încadrare specifice activității Departamentului de Comerț Exterior (spre exemplu, consilier clasa I grad profesional superior, consilier I, consilier IA, secretar economic I, economist, inginer), funcții care nu sunt identice gradelor diplomatice și consulare.

65. În concluzie, condițiile prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 pentru ca o persoană să beneficieze de pensia de serviciu sunt următoarele:

(i) să fi avut calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular al României, în decursul carierei profesionale, fără a prezenta relevanță perioada de timp în care a deținut această calitate;

(ii) să fi desfășurat activitate în Departamentul de Comerț Exterior cel puțin 15 ani;

(iii) să aibă o vechime de cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate.

Întrucât pensia prevăzută de Legea nr. 216/2015 are regimul juridic al unei pensii pentru limită de vârstă, potrivit art. 1 din lege, este necesară și îndeplinirea condiției privind împlinirea vârstei de 60 de ani.

66. În ceea ce privește prima condiție, referitoare la calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, aceasta trebuie verificată în concret, în funcție de legea privind statutul diplomaților în vigoare la momentul desfășurării activității.

67. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) lit. d) și art. 17 alin. (1) și (3) din Legea nr. 269/2003, persoanele angajate în Departamentul de Comerț Exterior dobândesc calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular prin trimiterea lor în misiune în străinătate cu funcții echivalente gradelor diplomatice sau consulare. Această modalitate de a accede în Corpul diplomatic și consular este însă aplicabilă doar activităților desfășurate după intrarea în vigoare a acestei legi.

68. În schimb, potrivit art. 1 și 3 din Hotărârea Guvernului nr. 1.070/1990 pentru aprobarea Statutului Corpului Diplomatic și Consular al României, în vigoare în perioada noiembrie 1990 - iunie 2003, calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular o puteau avea numai persoanele angajate în Ministerul Afacerilor Externe, iar nu și cele care au desfășurat activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională în alte ministere. De aceea, art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2003 făcea referire la "celelalte persoane care au desfășurat activitate de comerț exterior și cooperare economică internațională".

69. Prin urmare, chestiunea de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție urmează a fi dezlegată în sensul că legea nu impune condiția vechimii de cel puțin 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular, pentru ca persoanele vizate de dispozițiile art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015 să beneficieze de pensia de serviciu.

70. Pentru considerentele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 521, cu referire la art. 519 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în Dosarul nr. 2.041/3/2017, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (3) din Legea nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, cu modificările ulterioare, de prevederile legii beneficiază și membrii Corpului diplomatic și consular al României care au desfășurat activitate în Departamentul de Comerț Exterior cel puțin 15 ani, din care cel puțin 4 ani în misiuni permanente cu grade diplomatice sau consulare la ambasadele, consulatele și alte reprezentanțe ale României din străinătate, fără a fi necesară o vechime de 15 ani în calitatea de membru al Corpului diplomatic și consular.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședința publică din data de 4 iunie 2018.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,

Aurel Segărceanu